

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/17-16/
Podgorica, 10. maj 2017. godine

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA SA EVALUATORKOM SISTEMA MONITORINGA DJEČJIH
PRAVA U CRNOJ GORI PROF. KAROLIN HAMILTON,
održanog 8. maja 2017. godine u Podgorici

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković se sastao sa evaluatorkom sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, prof. Karolin Hamilton.

Sastanak je održan 8. maja 2017. godine u Skupštini Crne Gore.

Sastanku su prisustvovali: predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak i član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu Radule Novović.

Sastanak je organizovan u okviru misije nezavisne evaluacije sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, koju je inicirao UNICEF u cilju sagledavanja postojećeg stanja i definisanja preporuka koje će doprinijeti kreiranju podsticajnog okruženja u kome će kvalitet nadgledanja dječjih prava biti unaprijeđen, dijete prepoznato kao subjekt prava i obezbijedena efektivna realizacija i zaštita prava djeteta.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je upoznao evaluatorku sa načinom funkcionisanja Skupštine i njenih radnih tijela, navodeći da Skupština ima 14 stalnih radnih tijela, a po potrebi može obrazovati i privremena radna tijela čiji mandat traje do izvršenja određenog zadatka ili isteka roka na koji su obrazovana. Primarna uloga Skupštine je zakonodavna, a odbori razmatraju predloge zakona, o čemu Skupštini dostavljaju izvještaje. Pored zakonodavne, odbori imaju kontrolnu i nadzornu ulogu koja se realizuje razmatranjem izvještaja koji nadležni organi u skladu sa zakonom dostavljaju Skupštini Crne Gore. Takođe, odbori organizuju kontrolna i konsultativna saslušanja, radi pojašnjenja određenih pitanja iz njihove nadležnosti.

Dr Halil Duković je istakao da pored navedenih aktivnosti Odbor za ljudska prava i slobode organizuje posjete ustanovama zatvorenog tipa u kojima je zbog prirode njihovog posla moguće očekivati kršenje ljudskih prava. Odbor je posjetio i institucije u kojima su smještene djeca. Takođe, Odbor za ljudska prava i slobode organizuje javne tribine na različite teme širom Crne Gore, a sve u cilju upoznavanja građana sa njihovim pravima. Pored toga, ovaj Odbor se priključio kampanjama koje je realizovao UNICEF u saradnji sa Vladom Crne Gore. Odbor za ljudska prava i slobode je, u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, organizovao Drugi Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta- unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, 21. i 22. januara 2014. godine u Danilovgradu.

Evaluatorka prof. Karolin Hamilton je pojasnila da je kao nezavisni ekspert angažovana od strane UNICEF-a da bi procijenila kako je funkcionisao sistem monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori u periodu od 2014. godine do danas. Navela je da UNICEF s vremena na vrijeme evaluira kvalitet svojih programa, posebno kada ulazi u novi ciklus finansiranja aktivnosti znog čega ih zanima kvalitet monitoringa sistema dječjih prava u Crnoj Gori. Prof. Hamilton je saopštila da nakon njene inicijalne posjete slijedi terenski rad koji će realizovati u predstojećim mjesecima.

Prof. Hamilton je postavila niz pitanja:

- Kako poslanici vide njihovu ulogu u sistemu monitoringa dječjih prava?
- Šta se dešava kada postoje određene vrste preklapanja u nadležnostima i radu skupštinskih odbora i da li se u tim situacijama organizuju zajedničke sjednice?
- Kakav je odnos skupštinskih odbora sa Savjetom za prava djeteta?
- Koja je uloga odbora u harmonizaciji nacionalne legislative sa međunarodnim standardima?
- Kakva je uloga odbora u praćenju implementacije preporuka UN tijela?
- Da li odbori imaju nadležnost da prilikom sprovođenja istraga pozovu određena lica radi dobijanja potrebnih informacija?
- Kako odbori upravljaju čuvanjem podataka do kojih dođu i da li imaju kapacitete da provjere, potvrde i dodatno analiziraju podatke koje im dostavljaju druge institucije?

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da se često organizuju zajedničke sjednice odbora, jer je ta mogućnost definisana Poslovnikom Skupštine. Ukazao je na važnost saradnje Odbora za ljudska prava i slobode sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nevladinim sektorom. Podsjetio je da su određene institucije, među kojima i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u obavezi da jednom godišnje Skupštini Crne Gore dostave izvještaj o radu. U Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore prikazuje se i stanje dječjih prava u Crnoj Gori. Predsjednik je saopštio da na kontrolnim i konsultativnim saslušanjima prisustvuje predstavnik institucije Zaštitnika, kao i predstavnici nadležnih ministarstava, nevladinih organizacija i međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori. Nakon razmatranja akata, donose se zaključci koji se prosleđuju nadležnim institucijama na postupanje. Po isteku roka za njihovu realizaciju, održava se sjednica odbora na kojoj se razmatra stepen implementacije preporuka i zaključaka. Pored navedenog, odbori prate i realizaciju akcionih planova za pojedine oblasti koje sprovodi Vlada Crne Gore.

Dr Halil Duković je saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode i drugi odbori nemaju svog predstavnika u Savjetu za prava djeteta, ali članovi Savjeta često učestvuju na sjednicama Odbora pa se poslanici na taj način upoznaju sa aktivnostima ovog tijela.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je pojasnio da svaki zakon mora biti usklađen sa evropskim zakonodavstvom i da se na osnovu tabele o usklađenosti koja se dostavlja uz predloge zakona analizira stepen usaglašenosti tog akta sa evropskim standardima.

Kad je riječ o praćenju implementacije preporuka UN tijela, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je odgovorio da odbori najčešće na sjednicama razmatraju preporuke i donose zaključke, a nakon određenog perioda analiziraju stepen njihove implementacije. Takođe, odbori sačinjavaju informacije o svojim aktivnostima u konkretnoj oblasti i te informacije postaju sastavni dio izvještaja koje sačinjava Vlada i dostavlja relevantnim tijelima.

Dr Halil Duković je saopštio da odbori mogu da pozivaju odgovorna lica na saslušanja. Podsjetio je na slučaj kada su mediji objavili da su zlostavljane tri štice Dječjeg doma „Mladost“ o čemu je nadležni odbor održao kontrolno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja, a nakon sveobuhvatne istrage utvrđeno je da medijski navodi nijesu bili istiniti.

Pojasnio je da se podaci koje prikupe odbori prezentuju u izvještajima koji se dostavljaju Kolegijumu predsjednika Skupštine i Skupštini, kao i nadležnim institucijama radi preduzimanja aktivnosti na realizaciji zaključaka i preporuka. Dodao je da Odbor za ljudska prava i slobode do brojnih podataka dolazi preko institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i podsjetio da Zaštitnik ima zamjenika koji se isključivo bavi pravima djeteta. Naveo je da se odbori upoznaju i sa izvještajima nevladinih organizacija i upoređuju podatke iz različitih izvora, ali odbori nemaju kapacitet da se bave istraživačkim radom, niti Poslovnik Skupštine Crne Gore daje mogućnost da se odbori bave prikupljanjem podataka i istraživanjima.

Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak je pojasnila da kontrolna saslušanja nijesu istrage, jer su istrage Poslovníkom Skupštine Crne Gore definisane za druga pitanja i situacije. Na kontrolnim saslušanjima odbori mogu da dođu do svake informacije koju posjeduju državni organi. Navela je da odbori često organizuju i tematske sjednice na kojima osim poslanika i predstavnika državnih organa, prisustvuju i predstavnici civilnog sektora, među kojima su lica iz akademske zajednice, sindikata i nevladinih organizacija od kojih poslanici dobijaju određene podatke. Putem poslaničkih pitanja, poslanici takođe dolaze do važnih podataka i informacija, a poslanik može uputiti pismo rukovodiocu državnog organa i institucije sa zahtjevom za dostavljanje podataka koji su mu potrebni za rad. Shodno kapacitetima stručnih službi odbora, pokušavaju se analizirati dobijeni podaci kako bi se poslanici pripremili za raspravu.

U vezi sa praćenjem nacionalnih izvještaja koji se podnose relevantnim tijelima Ujedinjenih nacija, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost je saopštila da poslanici imaju pregled situacije kada predstavnici nadležnog ministarstva na sjednici odbora predstavljaju nacrt izvještaja i u toj fazi odbori mogu da utiču na tekst izvještaja koji će Vlada usvojiti.

Odbor za rodnu ravnopravnost se trudi da sagleda rodni aspekt dječjih prava, pa je preporučila da se i UNICEF malo više bavi tim aspektom. S obzirom da se cjelokupnim obimom prava djece definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta bavi Odbor za ljudska prava i slobode, Odbor za rodnu ravnopravnost se posebno bavi ranim i ugovorenim brakovima. Odbor za rodnu ravnopravnost se razmatranjem Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upoznaje sa tim segmentom ostvarivanja dječjih prava. Poslanica Drobnjak je podsjetila na nedavno usvojeni Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona i odredbu o zabrani fizičkog kažnjavanja djece. Takođe, informisala je evaluatorku da je Crna Gora bila uključena u kampanju Savjeta Evrope protiv seksualnog zlostavljanja djece „Jedno od petoro“, kao i da je uključena u kampanju UNICEF-a „Zaustavimo nasilje“. Ukazala je na važnost regionalne saradnje i razmjene iskustava u ovoj oblasti.

Radi dobijanja dodatnih informacija, prof. Hamilton je poslala sledeća pitanja:

- Kada su u pitanju rani i ugovoreni brakovi, da li Odbor može informisati Vladu i dati određene preporuke tim povodom ili inicijativa mora da potekne od Vlade?
- Ocjenjujući da je značajna uloga odbora u sistemu monitoringa dječjih prava, upitala je da li UNICEF pruža neku vrstu podrške odborima?
- Šta bi trebalo uraditi u naredne tri godine da bi se unaprijedio sistem monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori?
- Da li bi bilo bolje da u Crnoj Gori postoji jedno tijelo koje bi se bavilo koordinacijom svih aktivnosti u oblasti prava djeteta?
- Da li je dovoljno što u Sektoru za zaštitu prava djece i mladih u instituciji Zaštitnika rade četiri osobe?
- Da li skupštinski odbori daju doprinos izvještajima koje država podnosi različitim međunarodnim institucijama?

Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost je saopštila da iz Parlamenta može da potekne inicijativa o svim pitanjima. Ocijenila je da je najveća barijera u ostvarivanju ljudskih prava kulturni kontekst u kome se živi. Kada je riječ o ranim i ugovorenim brakovima, Crna Gora ima dobar pravni okvir, ali se mora pronaći mehanizam da romska zajednica poštuje taj normativni okvir. Najviše rezultata daje zajednički rad Vlade Crne Gore i Skupštine Crne Gore, uz značajan angažman nevladinih organizacija koje se bave pitanjima ljudskih prava Roma i Romkinja. Odbori su svjesni da se samo u saradnji sa Vladom koja kreira politike i realizuje ih može doći do promjena, pri čemu Skupština ima veliki uticaj na vladine politike, jer usvaja budžet. Istakla je da je doprinos u poboljšanju stanja dalo i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava koje je saradivalo sa Ministarstvom prosvjete, policijom i tužilaštvom. Veoma važnim smatra razvijanje svijesti kako se rani i ugovoreni brakovi ne bi opravdavali romskom

tradicijom. Naglasila je da su Romkinje na sjednicama Odbora za rodnu ravnopravnost igrale pozorišne predstave protiv ranih i ugovorenih brakova.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da UNICEF ne obezbjeđuje finansijsku, ali pruža druge vidove podrške skupštinskim odborima. Njihovi predstavnici su skoro uvijek prisutni na sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode. Podsjetio je da je u okviru kampanje „Svako dijete treba porodicu“ Odbor za ljudska prava i slobode u saradnji sa UNICEF-om organizovao javnu tribinu u Herceg Novom, a prije toga posjetio Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj. Ova kampanja je doprinijela da se za godinu dana 200% poveća broj djece smještene u nesrodničkim hraniteljskim porodicama u Crnoj Gori.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović je saopštio da u Crnoj Gori nema značajnijeg kršenja dječjih prava. Postoje određeni problemi u oblasti socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja i najvidljiviji su kod djece iz siromašnih i romskih porodica. Naglasio je da u Crnoj Gori postoji sistemski i mutisektorski pristup za rješavanje ovih problema, a svaki od nadležnih skupštinskih odbora daje doprinos izradi kvalitetnog zakonodavnog okvira za zaštitu prava djece. Institucionalna zaštita je takođe unaprijeđena. U svim aktivnostima koje se tiču dječjih prava skupštinski odbori, Vlada i drugi državni organi imaju odličnu saradnju sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori. Brojne realizovane kampanje dale su vidljive rezultate i svijest građana o pravima djeteta je značajno promijenjena. Ocijenio je da se u narednom periodu mora dati doprinos boljoj primjeni kvalitetnih zakona koje Crna Gora ima.

Evaluatorka sistema monitoringa dječjih prava prof. Hamilton je upoznala poslanike da skupštinski odbori u Velikoj Britaniji prikupljaju određene informacije, dokaze i pripremaju izvještaje, ali Vlada donosi odluku o rješavanju problema. Izvještaji koje pripremaju skupštinski odbori u Velikoj Britaniji uglavnom prikazuju kakav je uticaj određene politike ili zakona na konkretno pitanje, ali je upitno koliko takvi izvještaji imaju uticaja na odluke vlade.

Poslanica Nada Drobnjak je saopštila da institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore na kvalitetan način vrši monitoring ostvarivanja dječjih prava, ali ne mogu samo oni time da se bave, jer je to zadatak mreže institucija koje djeluju u Crnoj Gori.

Po ocjeni poslanika dr Halila Dukovića, za tri godine u oblasti dječjih prava u Crnoj Gori treba očekivati izvanredan rezultat ako se nastavi ovim tempom. Multisektorskim pristupom rješavaju se brojni problemi što je predstavio na primjeru obrazovanja romske populacije. 2010. bio je zanemarljiv broj učenika romske populacije u osnovnim školama, a 2016. godine, uz ogroman angažman Vlade, Skupštine i nevladinog sektora, preko 1.600 djece romske populacije je u osnovnim školama, preko 200 u srednjim, a 20 na fakultetima. Svakako da to utiče na smanjenje stope nezaposlenosti, ali i na smanjenje prosjačenja. Dodao je i da 94% pripadnika romske populacije koji su na Zavodu za zapošljavanje nemaju kvalifikacije. Zaključio je da je najteže uticati na promjenu njihove svijesti.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović koji je do nedavno bio u izvršnoj vlasti i dugo godina predsjedavao Savjetom za prava djeteta je saopštio da su svi nadležni subjekti učestvovali u kreiranju dobrog zakonodavnog okvira u ovoj oblasti, usaglašenog sa međunarodnim standardima. Vlada je uvažavala sugestije poslanika, ali i nevladinog sektora. U vezi sa primjenom zakonodavnog okvira i monitoringom dječjih prava, smatra da je postojeći model dobar, jer Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao nezavisna institucija koja se direktno bavi zaštitom dječjih prava vrši monitoring. Po mišljenju poslanika Numanovića, ne bi trebalo razmišljati o jednom tijelu koje bi bilo zaduženo da prati dječja prava, pa makar to bio i Savjet za prava djeteta, već bi možda trebalo razmišljati o proširenju sastava Savjeta kako bi u njemu učestvovali i predstavnici nadležnih skupštinskih odbora. Saglasan je da se problemi romske populacije ne mogu riješiti u kratkom vremenskom periodu, ali kvalitetan monitoring će doprinijeti njihovom rješavanju.

Poslanik dr Suad Numanović je izrazio očekivanje da će evaluatorka dobiti precizne podatke o kadru u instituciji Zaštitnika i ocijenio da je potrebno kadrovsko jačanje cjelokupne Institucije. Takođe, neophodno je kadrovsko jačanje Ministarstva za ljudska i manjinska prava, kao i centara za socijalni rad i ustanova na lokalnom nivou koje se bave zaštitom djece. Poslanik Numanović je podsjetio da je prilikom boravka u Velikoj Britaniji vidio da imaju veliki broj servisa za djecu sa smetnjama u razvoju čije formiranje je trajalo 35 godina. Na pitanje da li su sva djeca obuhvaćena takvim servisima, predstavnici nadležnih institucija su ga informisali da su servisi dostupni za gradsko i prigradsko, ali ne i za ruralno područje. Dodao je da Crna Gora pokušava da u kraćem vremenskom roku ovu ranjivu populaciju obuhvati sličnim servisima.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da je Odbor za ljudska prava i slobode 2016. godine razmotrio Drugi i treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine. Takođe, 2013. godine Odbor je razmotrio Nacionalni izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru drugog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija (period 2008-2012), Izvještaj o stanju ljudskih prava Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za potrebe Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija i Izvještaj o zaštiti prava djeteta koji su sačinile deset nevladinih organizacija za potrebe izrade navedenog Nacionalnog izvještaja.

Ocijenio je da su za napredak u svim oblastima ključni međusobna saradnja nadležnih subjekata i kapaciteti institucija pod kojima ne podrazumijeva samo broj zaposlenih, već i njihovu osposobljenost da prepoznaju i rješavaju probleme, zbog čega važnom smatra kontinuiranu edukaciju svih, pa i zaposlenih u instituciji Zaštitnika.

Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak je informisala evaluatorku o održavanju demokratskih radionica u Skupštini Crne Gore navodeći da je nedavno održana hiljadita. Takođe, povodom 20. novembra- Međunarodnog dana djeteta organizuje se Dječji parlament kada djeca u direktnom televizijskom prenosu mogu da postave pitanja svim učesnicima sjednice, među kojima su predstavnici Vlade, Skupštine, institucije Zaštitnika i međunarodnih organizacija.

Prof. Hamilton je saopštila da je razmišljala o edukaciji zaposlenih u instituciji Zaštitnika, ulaganju u njihovu edukaciju i profesionalno usavršavanje i upitala šta se dešava kada oni napuste taj posao i da li je smislenije promijeniti nivo na kom se zaposleni edukuju.

Poslanik dr Suad Numanović je informisao da se u Crnoj Gori realizuju brojne obuke za zaposlene državne službenike, socijalne radnike, sudije, tužioce i sve druge koji se bave pravima djeteta.

Poslanica Nada Drobnjak smatra da bi trebalo kreirati online kurs koji bi morali da završe svi koji se bave socijalnom i dječjom zaštitom, maloljetničkim pravosuđem i drugim oblastima koje se tiču dječjih prava, što bi uz relevantna dokumenta iz ove oblasti koja postoje u institucijama bila dobra osnova za dalji rad.

Na pitanje da li sudije i tužioci pohađaju obuke iz oblasti maloljetničkog pravosuđa, poslanik Radule Novović, član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu je saopštio da Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu nema nadležnosti koje se tiču dječjih prava u smislu edukacije, podizanja svijesti, treninga o izradi politika, već te edukacije realizuje Centar za edukaciju nosilaca sudskih funkcija. Saopštio je da je Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu matični odbor za Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku i da su Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu planirane izmjene i dopune ovog Zakona radi usklađivanja sa Zakonom o izvršenju kazne zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti. Podsjetio je da je Odbor nadležan za razmatranje godišnjih izvještaja o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva, a prema podacima iz Izvještaja za 2016. godinu maloljetnički kriminalitet u ukupnom kriminalitetu u Crnoj Gori učestvuje sa 5,49%, a u 2015. godini sa 5,32%.

Prof. Hamilton je ocijenila da je prilično niska stopa maloljetničkog kriminaliteta i da je Crna Gora u tom pogledu najbolje rangirana u regionu.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je uručio evaluatorci Hamilton Informaciju o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode u oblasti zaštite prava djeteta, kao i Odgovore na pitanja koja je uputila učesnicima sastanka uoči njegovog održavanja.

Evaluatorica sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, prof. Karolin Hamilton je zahvalila na svim informacijama, a posebno na dokumentima dostavljenim od strane predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković